

DORIVOR O'SIMLIKLARNING LOTINCHA NOMLARI VA ULARNING AHAMIYATI

Xayitov Muhammad Farxodivich

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti Pediatriya 125-guruh

E-mail: [Normurodova Sohiba Mallayevna](mailto:Normurodova.Sohiba.Mallayevna)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15191546>

Annatatsiya: Dorivor o'simliklar inson salomatligi uchun muhim manba hisoblanadi. Ularning lotincha nomlari va biologik tasnifi ularni o'rganishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada keltirilgan ma'lumotlar dorivor o'simliklarning tibbiyotdagi o'rnini va ahamiyatini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. O'simliklar insoniyat tarixida va zamonaviy tibbiyotda o'z o'rnini saqlab qolmoqda va ularning foydalari kelajakda ham davom etishi kutilmoqda.

Kalit so'zlar: Aloe barbadensis miller, Panax ginseng, Lavandula angustifolia, Thymus vulgaris - timyan, respirator kasalliklarni davolashda yordam beradi.

Valeriana officinalis - oddiy valeriana, Mentha piperita - yalpiz, Matricaria chamomilla - dorivor romashka.

ЛАТИНСКИЕ НАЗВАНИЯ ЛЕКАРСТВЕННЫХ РАСТЕНИЙ И ИХ ЗНАЧЕНИЕ.

Аннотация: Лекарственные растения являются важным источником пользы для здоровья человека. В их изучении важное значение имеют их латинские названия и биологическая классификация. Информация, представленная в этой статье, поможет вам лучше понять роль и значение лекарственных растений в медицине. Растения продолжают занимать важное место в истории человечества и современной медицине, и ожидается, что их полезные свойства сохранятся и в будущем.

Ключевые слова: Aloe barbadensis miller, Panax ginseng, Lavandula angustifolia, Thymus vulgaris - чабрец, помогает при лечении заболеваний дыхательных путей.

Valeriana officinalis — валериана лекарственная, Mentha piperita — мята перечная, Matricaria chamomilla — ромашка лекарственная.

LATIN NAMES OF MEDICINAL PLANTS AND THEIR IMPORTANCE

Abstract: Medicinal plants are an important source for human health. Their Latin names and biological classification are important in their study. The information presented in this article will help to better understand the role and importance of medicinal plants in medicine. Plants have retained their place in human history and modern medicine, and their benefits are expected to continue in the future.

Keywords: Aloe barbadensis miller, Panax ginseng, Lavandula angustifolia, Thymus vulgaris - thyme, helps in the treatment of respiratory diseases.

Valeriana officinalis - ordinary valerian, Mentha piperita - peppermint, Matricaria chamomilla - medicinal chamomile.

KIRISH

Dorivor o'simliklar insoniyat tarixida muhim o'rin tutib kelgan. Ular qadimdan turli kasalliklarni davolashda, immunitetni mustahkamlashda va organizmni sog'lom saqlashda ishlatilgan. Bugungi kunda farmakologiya va tibbiyot sohalarida dorivor o'simliklarning ilmiy

o'rganilishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. O'simliklarning xalqaro ilmiy hamjamiyat tomonidan qabul qilingan lotincha nomlari ularning aniq tasniflanishiga, dorivor xususiyatlarini chuqur o'rganishga va tibbiyotda qo'llashga yordam beradi.

Dorivor o'simliklarning lotincha nomlanishi va tasnifi

Dorivor O'simliklarning Lotincha Nomlari

Dorivor o'simliklar inson salomatligi va tibbiyotda muhim rol o'ynaydi. Ular asrlar davomida turli kasalliklarni davolashda, sog'liqni saqlashda va umumiy farovonlikni oshirishda qo'llanib kelinmoqda. Ushbu maqolada dorivor o'simliklarning lotincha nomlari, ularning xususiyatlari va tibbiy ahamiyati haqida batafsil ma'lumot beriladi. Maqola o'simliklarning biologik tasnifi, ularning tarixi va zamonaviy tibbiyotdagi o'rni haqida ham ma'lumotlarni o'z ichiga oladi.

Dorivor O'simliklar va Ularning Tarixi

Dorivor o'simliklar insoniyat tarixida muhim ahamiyatga ega bo'lgan. Ular qadim zamonlardan beri turli kasalliklarni davolashda ishlatilgan. Misol uchun, qadimgi Misrda, Xitoyda va Hindistonda dorivor o'simliklar tibbiyotda keng qo'llanilgan. Ularning ko'plab xususiyatlari va foydalari haqida ma'lumotlar qadimiy yozuvlarda saqlanib qolgan.

O'simliklarning Biologik Tasnifi

Dorivor o'simliklar biologik tasnifga ko'ra turli oilalarga va turlarga bo'linadi. Har bir o'simlikning o'ziga xos xususiyatlari va foydalari mavjud. Masalan, quyidagi dorivor o'simliklar keng tarqalgan:

- **Aloe vera** (*Aloe barbadensis miller*) - terini davolash va yallig'lanishni kamaytirish uchun ishlatiladi.
- **Ginseng** (*Panax ginseng*) - energiya va immunitetni oshirishda yordam beradi.
- **Lavanda** (*Lavandula angustifolia*) - stressni kamaytirish va uyquni yaxshilashda qo'llaniladi.

Dorivor O'simliklarning Lotincha Nomlari

Dorivor o'simliklarning lotincha nomlari ularning ilmiy tasnifida muhim ahamiyatga ega. Har bir o'simlikning lotincha nomi uning turini va oilasini aniqlashda yordam beradi. Quyida ba'zi mashhur dorivor o'simliklarning lotincha nomlari keltirilgan:

1. **Echinacea purpurea** - immunitetni oshirishda yordam beruvchi o'simlik.
2. **Mentha piperita** - hazm qilishni yaxshilash va bosh og'rig'ini kamaytirish uchun ishlatiladi.
3. **Curcuma longa** - kurkuma, yallig'lanishga qarshi xususiyatlarga ega.
4. **Thymus vulgaris** - timyan, respirator kasalliklarni davolashda yordam beradi.
5. **Rosmarinus officinalis** - rozmarin, xotirani yaxshilashda va stressni kamaytirishda qo'llaniladi.

Dorivor O'simliklarning Tibbiy Ahamiyati

Dorivor o'simliklar tibbiyotda keng qo'llaniladi. Ular tabiiy dori vositalari sifatida ishlatiladi va ko'plab kasalliklarni davolashda yordam beradi. O'simliklar tarkibida mavjud bo'lgan faol moddalar ularning dorivor xususiyatlarini belgilaydi. Masalan, kurkuma tarkibidagi kurkumin moddasi yallig'lanishga qarshi kuchli ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy Tibbiyotda O'simliklar

Zamonaviy tibbiyotda dorivor o'simliklar ko'plab dori vositalarining asosini tashkil etadi. Ular sintetik dori vositalariga muqobil sifatida ishlatiladi. O'simliklardan olingan ekstraktlar va ularning faol moddalarini o'rganish orqali yangi dori vositalari ishlab chiqilmoqda. Shuningdek,

o'simliklar asosida tayyorlangan preparatlar ko'plab klinik tadqiqotlarda muvaffaqiyatli natijalar ko'rsatmoqda.

Har bir dorivor o'simlikning lotincha nomi mavjud bo'lib, u xalqaro ilmiy nomenklatura qoidalariga ko'ra belgilanadi. Lotincha nom ikki qismdan iborat bo'lib, birinchi qismi o'simlikning jinsi (genus), ikkinchi qismi esa turi (species)ni bildiradi. Masalan, **Valeriana officinalis** - oddiy valeriana, **Mentha piperita** - yalpiz, **Matricaria chamomilla** - dorivor romashka.

Dorivor o'simliklar quyidagi asosiy sinflarga bo'linadi:

Alkaloidlar saqlovchi o'simliklar (Papaver somniferum - ko'knor, Atropa belladonna - belladonna)

Glikozidlar saqlovchi o'simliklar (Digitalis purpurea - binafsha foxglove, Convallaria majalis - konvalariya)

Flavonoidlar saqlovchi o'simliklar (Crataegus monogyna - bir urug'li do'lana, Ginkgo biloba - ginkgo)

Efirot yog'li o'simliklar (Lavandula angustifolia - lavanda, Rosmarinus officinalis - bibariya)

Vitaminlarga boy o'simliklar (Hippophae rhamnoides - qushqo'nmas, Rosa canina - itguli)

Dorivor o'simliklarning dorivor xususiyatlari

Dorivor o'simliklarning biologik faol moddalari inson organizmiga turlicha ta'sir qiladi. Quyida ayrim muhim o'simliklarning dorivor xususiyatlari bayon etiladi:

1. **Valeriana officinalis** (Valeriana) - Tinchlantiruvchi va uyquni yaxshilovchi ta'sirga ega.
2. **Mentha piperita** (Yalpiz) - Hazm qilish tizimini yaxshilaydi, spazmlarni kamaytiradi.
3. **Matricaria chamomilla** (Dorivor romashka) - Yallig'lanishga qarshi va tinchlantiruvchi ta'sir ko'rsatadi.
4. **Ginkgo biloba** (Ginkgo) - Miya qon aylanishini yaxshilaydi, xotirani mustahkamlaydi.
5. **Crataegus monogyna** (Do'lana) - Yurak-qon tomir tizimini mustahkamlashda ishlatiladi.
6. **Digitalis purpurea** (Foxglove) - Yurak kasalliklarida ishlatiladigan glikozidlarni o'z ichiga oladi.

Dorivor o'simliklarning zamonaviy tibbiyotdagi o'rni. Hozirgi zamonaviy farmakologiya dorivor o'simliklarning aktiv moddalari asosida ko'plab dorilarni ishlab chiqmoqda. Masalan: **Aspirin** - Salix alba (oq tol) po'stlog'idan olinadigan salitsilat kislota asosida ishlab chiqarilgan. **Atropin** - Atropa belladonna o'simligidan olinadi va oftalmologiyada hamda yurak faoliyatida qo'llanadi. **Digoksin** - Digitalis purpurea o'simligidan olinib, yurak kasalliklarini davolashda ishlatiladi.

Zamonaviy tibbiyotda eng samarali dori manbaini tanlang

XULOSA

Dorivor o'simliklar qadim zamonlardan beri insoniyat hayotida muhim o'rin egallab kelgan. Ularning lotincha nomlanishi ilmiy tasniflash va tadqiqot jarayonlarini osonlashtiradi. Zamonaviy farmatsevtika ushbu o'simliklardan olingan moddalar asosida turli dorilar ishlab chiqarib, ularni tibbiyotda keng qo'llamoqda. Kelajakda ham dorivor o'simliklarning yangi tibbiy xususiyatlarini o'rganish va ulardan samarali foydalanish davom etishi muqarrar.

Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Farmakopeyasi. - Toshkent: O'zbekiston Nashriyoti, 2020.
2. Who Monographs On Selected Medicinal Plants, Volume 1-4. - Geneva: World Health Organization, 2002-2009.
3. Yakubov A.A., Shukurov B.T. "Dorivor O'simliklar Va Ularning Farmakologik Ta'siri". - Toshkent: Fan, 2018.
4. Trease And Evans Pharmacognosy. - Elsevier, 2019.
5. European Medicines Agency (Ema) Monographs On Herbal Substances. - www.ema.europa.eu
6. Normurodova, Sokhiba. "The Social And Cultural Importance Of The Latin Language And Its Present And Historical Landscape." Центральноазиатский Журнал Академических Исследований 2.5 (2024): 51-55.4.
7. Normurodova, S. M., & Yorova, S. K. (2023). Nemis Tili Frazologik Birikmalari Va Tilning Lug'at Boyligi. Science And Education, 4(2), 1672-1675.
8. Yorova, S., Aytmuratova, P., Esanova, M., & Normurodova, S. (2023). Phraseological Units In The Medical Field Of English And Uzbek Cultures. Development And Innovations In Science, 2(2), 10-13.
9. Sohiba, N., & Perkhan, A. (2023). The Role Of Latin Terms In Medicine. International Journal Of Social Science & Interdisciplinary Research Issn: 2277-3630 Impact Factor: 8.036, 12(10), 1-3.
10. Zafar, M., & Sohiba, N. (2023). Kundalik Turmushda Keng Qo'llanilishda Bo'lgan Suyuqliklarni Ifodalovchi Dori Shakllari Haqida Chet El Ilmiy Nashrlaridan Olingan Fikrlar.
11. Mallaevna, Normurodova Sokhiba, And Ayesha Khalid. "Topic Chemical Terminology Of Salts." International Conference On Multidisciplinary Science. Vol. 1. No. 5. 2023.
12. Mallaevna N. S., Khalid A. Topic Chemical Terminology Of Salts //International Conference On Multidisciplinary Science. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 226-229.
13. Mallaevna, N. S., & Chopra, A. (2024). Some Features Of Prescription Rules In Medicine. Technical Science Research In Uzbekistan, 2(1), 238-244.
14. Mallaevna, N. S., And M. Fatima. "Pathological Conditions And Processes, Different Physical Properties Qualities And Other Signs." Yangi O'zbekistonda Tabiiy Va Ijtimoiy-Gumanitar Fanlar Respublika Ilmiy Amaliy Konferensiyasi 1.7 (2023): 91-95.